

Torsdag med THORS

28.6.1984

FANFEST har ingenting att göra med detta som Sigyn skrev om häromdagen i sitt danska fönster, dvs. när "fanden selv" håller fest. Trots associationerna måste sammansättningar med fan- som förled, fanfest, fanborg och faned, anses vara fullt acceptabla, påpekar professorn.

"Hur skall namnet **Kristinestad** förkortas i postadresser?"

Enligt den gällande postnummerkatalogen (se del 5) skall namnet förkortas KRS när adressen produceras mekaniskt; om adressen skrivs manuellt (dvs. för hand) måste postanstaltens namn skrivas fullständigt. Om man skriver adressen för hand måste man skriva t.ex. "64100 Kristinestad".

Samme frågare undrar också om datering. Den skall jag dock inte gå in på nu, då jag tidigare i vår behandlat den i den här spalten. En närbesläktad intressant fråga är också den exakta tidsangivelsen i muntligt språkbruk, alltså klockslag. Vad den beträffar, är förändringar i olika språk att vänta, då den uppväxande generationen från början vänjer sig vid digitalur, som ger andra optiska upplevelser än äldre klockor.

Samme läsare undrar också, varifrån **Öd-** i släktnamn som **Ödman** härstammar.

Enligt min erfarenhet torde **Öd-** i släktnamn sammanhånga

med ortnamn på **Öd-** i betydelsen "öde hemman", "ödegård", alltså med adjektivet **öde**.

En annan läsare är något förvånad över sammansättningar med fan- som förled, såsom fanfest, använt om den 4 juni hos oss.

Trots likheten med svordomen fan har ord som fanborg och faned blivit vanliga på bägge sidor av Bottniska viken. Vår almanackas ord fanfest måste också anses fullt brukligt och gångbart.

En läsare ställer en fråga om språkbruket, när mer än tre siffror skrivs ut. – Härom kan "Skrivregler", utgivna av Svenska Språknämnden i Sverige citeras. Det sägs där: "Stora tal ordnas i tresiffriga grupper med mellanrum men utan punkt eller komma, t.ex. 512 419 och 2 000 000".

Vad betyder frugal (t.ex. frugal frukost)? – Frugal betyder "enkel, knapp". En frugal frukost är en enkel, tärvig frukost. – Ordet frugal har latinskt ursprung och är närbesläktat med lånordet frukt.

Carl-Eric Thors

Torsdag med THORS

5.7.1984

SEMINARIUM är ett ord som kan syfta på flera olika företeelser. Det kan faktiskt numera räknas till modeorden, påpekar professorn.

En läsare frågar om ordet pärlemor (som ursprungligen lydde paerlemodher). Det innehåller orden pärla och moder – jämför att det t.ex. heter mother-of-pearl på engelska. Ordet har alltså egentligen betydett "pärlans moder" och syftar på att de äkta pärlorna innehåller samma ämnen som pärlemor.

Från samma frågare kommer ett spørsmål om hur ordet skärmytsling "mindre sammandrabbning" uttalas. – Det har huvudtonvikten på skär- och -mytsling har kort y.

En annan frågare tar upp orden amanuens, forskare och seminarium.

Amanuens förekommer som tjänstebeteckning vid högskolor och museer. Det finns amanuenser av olika slag, t.ex. biblioteksamanuenser. Det kan hända att militärmyndigheterna vid ifyllandet av frågarens militärpass blandat mellan orden amanuens och ordonnans "budbärare".

Som känt bedriver en forskare vetenskapliga undersökning-

ar. Därvid har han vanligen en omfattande utbildning bakom sig, men – såsom frågaren visar – inte alltid, tänk på orden hembygdsforskare och släktforskare.

Ordet seminarium kan sägas höra till vår tids modeord och i vissa fall har man en känsla av att det lidit av inflation.

I universitetssammanhang används ordet seminarium nu för tiden om regelbundet återkommande undervisningssammankomster, ofta ledda av professorn i ämnet. För studerande finns ofta två slags seminarier, det lägre proseminariet och det högre, egentliga seminariet. Gemensamt för dem är att studerandena skriver ett eller flera föredrag, som sedan dryftas av seminariedeltagarna.

Det egentliga seminariet är i många fall inledningen till arbetet på det som leder till grundexamen, det s.k. pro gradu-arbetet. För dem som arbetar på licentiatgraden efter grundexamen hålls s.k. licentiatseminarier.

Men även utanför universiteten hålls seminarier, dvs. olika slag av utbildningstillfällen, t.ex. skrivarseminarier.

Såsom den frågande skriver, används ordet seminarium också som beteckning för olika undervisningsanstalter, t.ex. folkskollärarseminarierna i Ekenäs och Nykarleby (vilka ju ersatts av Pedagogiska fakulteten i Vasa) och den grekisk-ortodoxa kyrkans prästseminarium i Kuopio.

Carl-Eric Thors